

การจัดทำแผนการสอน

ในระดับอุดมศึกษา การจัดทำหลักสูตรและการสอนเป็นอิสระขึ้นกับผู้รับผิดชอบในรายวิชาของคณะสถาบันการศึกษานั้น (ต่างจากระดับการศึกษาพื้นฐานที่ต้องดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานการศึกษาพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ) ซึ่งคณะสถาบันพิจารณาสร้างหรือปรับปรุงเองโดยตั้งคณะกรรมการร่างหลักสูตรฯ โดยมีกรอบปรัชญา แนวคิด ความมุ่งหมายของหลักสูตร ตามกรอบนโยบาย เป้าหมายของสถาบัน และกรอบนโยบายของสำนักงานการอุดมศึกษา (สกอ) เป็นตัวกำกับ (ดูบทที่ 16) เมื่อยกร่างหลักสูตรและผ่านความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยฯ และได้รับความเห็นชอบจากสภาวิชาชีพและสกอ.แล้ว ถึงว่าหลักสูตรนั้นชอบที่จะนำไปใช้สอนได้

คณาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่รับผิดชอบสอนรายวิชาใด ก็จะเป็นผู้พิจารณา คัดเลือกเนื้อหาและจัดการเรียนการสอนอย่างอิสระ โดยพิจารณาจาก เอกสารหลักสูตร และรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งเอกสารหลักสูตรส่วนใหญ่มักจะเขียนเป็นกรอบแนวคิด ความมุ่งหมายรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา และหัวข้อเนื้อหารายวิชา ตามน้ำหนักของหน่วยกิต คณาจารย์ที่ได้มอบหมายให้สอนวิชาใด ก็มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น จะเป็นผู้พิจารณา รายละเอียด ความลึกซึ้งของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องจัดให้กับผู้เรียนอย่างอิสระ ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเรียนการสอน การเรียนรู้ ลักษณะผู้เรียน ฯลฯ ดังได้กล่าวมาแล้ว เพื่อวางแผน ดำเนินการสอน และประเมินผลการสอนที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้น หากผู้สอนได้มีการวางแผนและจัดทำเป็นแผนการสอน โดยละเอียดก็จะเป็นผลดีต่อความเข้าใจระหว่าง ผู้เรียน กลุ่มคณาจารย์ ผู้บริหารหลักสูตร และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ เป็นต้น

1. ความหมายของแผนการสอน

แผนการสอน คือ การนำเนื้อหาในรายวิชา หรือการจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียน ที่ต้องทำการสอนจริง ตลอดภาคการศึกษา หรือรายชั่วโมง มาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน การวัดและการประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนการสอนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร รายวิชา ในแผนการสอนมักจะกล่าวถึง สภาพผู้เรียน ความพร้อมและการจัดเตรียมของวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งถ้ากล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอนคือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า หรือ คือการบันทึกการสอนตามปกติตนเอง (กรมวิชาการ, 2545: 3)

นักวิชาการด้านการศึกษาได้ให้ความหมาย แผนการสอนที่แตกต่างกันดังนี้ 1) นิคม ชมภูหลง (2545: 180) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ภาพ เลหาไพฑูรย์ (2540: 357) ให้ความหมายของแผนการสอนว่าแผนการสอน หมายถึงลำดับขั้นตอนและกิจกรรมทั้งหมดของผู้สอนและผู้เรียนที่ผู้สอนกำหนดไว้เป็นแนวทางในการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ 3) วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2542: 1) ให้ความหมายของแผนการสอนว่าแผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:133) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ

จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล 5) สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า (2545 : 69) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นแผนงานหรือโครงการที่ครูผู้สอนได้เตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ปฏิบัติการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยใช้เป็นเครื่องมือสำหรับจัดการเรียนรู้เพื่อนำผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 6) กรมวิชาการ (2545: 73) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือผลของการเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และกระบวนการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพ ของผู้เรียน

ดังนั้น แผนการสอนคือ การวางแผนหรือจัดทำแผนการจัดกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาที่สอนโดยสรุป กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสอน และวิธีวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน

2. ความสำคัญของแผนการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้

สุพล วัลสินธ์ (2536: 5-6) กล่าวว่า แผนการสอนหรือแผนจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีเรียนที่ดี เป็นระบบ ตรวจสอบได้ ผสมผสานความรู้ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้อันและจิตวิทยาการศึกษา 2) ช่วยให้ผู้สอนมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้ามีความมั่นใจในการสอน 3) ส่งเสริมให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในด้านของหลักสูตร วิธีสอนการวัดผลและประเมินผล 4) เป็นคู่มือสำหรับผู้มาสอนแทน 5) เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 6) เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญความเชี่ยวชาญของผู้สอน

3. ลักษณะที่ดีของแผนการสอน

ลักษณะแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรจะต้องสามารถทำให้เกิดความชัดเจนเกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เรียนและคณะผู้สอนว่า 1) จะสอนอะไร 2) มีเป้าหมายอะไร เกิดการเรียนรู้อะไร และ 3) จะมีวิธีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างไร โดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สมนึก ภักทิษณี, 2546: 5)

1. ความคิดรวบยอด (concept) หรือหลักการสำคัญ ต้องเขียนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอนส่วนนี้ถือว่าเป็นหัวใจซึ่งผู้สอนควรทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอน จนสามารถเขียนความคิดรวบยอดได้อย่างมีคุณภาพ กระชับได้ความ โดยทั่วไปการเขียนความคิดรวบยอดมักย่อประเด็นสำคัญจากเนื้อหาที่สอนทั้งหมด อาจนำหัวข้อในเนื้อหาที่สอนมาเขียนร้อยเรียงให้สอดคล้องและต่อเนื่องกัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ คือพฤติกรรมพึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว จุดประสงค์การเรียนรู้ควรเขียนเป็นลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่สามารถวัดได้ประเมินได้ (ดูบทที่ 8) และควรเขียนให้สอดคล้อง กลมกลืนกับความคิดรวบยอด และเป้าหมายของหลักสูตร/รายวิชา มิใช่เขียนตามความต้องการของผู้สอน

3. เนื้อหา ควรเขียนเป็นรายคาบ หรือรายชั่วโมง ตามตารางสอน โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง และให้อยู่ในโครงการ/กิจกรรมที่จะสอน และควรเขียนเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญพอสังเขปอย่างย่อแต่ได้ความ (ไม่ควรบันทึกแผนการสอนอย่างละเอียดมาก ๆ เพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย) อาจเขียนเป็นลักษณะหัวข้อและมีข้อความขยายให้พอเข้าใจ ขอบเขตของเนื้อหาที่สอน พิจารณาจากเนื้อหารายวิชา และน้ำหนักของชั่วโมงที่สอน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรเขียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ผู้สอนได้คิดและกำหนดไว้ โดยยึดเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

5. สื่อและวัสดุที่ใช้ ควรเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหา การเลือกสื่อต้องพิจารณาโดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในหลักการและเนื้อหาที่สอนได้ง่าย ในกรณีที่สอนปฏิบัติการควรเขียนแยกให้ชัดเจนเพื่อเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบในการจัดเตรียมอุปกรณ์จะได้จัดเตรียมได้อย่างถูกต้อง

6.การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ ผู้สอนควรกำหนดวิธีการประเมิน และเกณฑ์พิจารณาไว้อย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและช่วงที่ทำการวัด (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน) เพื่อตรวจสอบว่าการสอนของครูบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

4.ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ประโยชน์ของแผนการสอนมีดังต่อไปนี้ 1) ผู้สอนและผู้เรียนรู้วัตถุประสงค์ของการสอน 2) ผู้สอน/คณะผู้ร่วมสอนเข้าใจตรงกันและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ 3) ผู้สอนสามารถวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 4) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและใช้เป็นข้อมูลในการประเมินผลการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 5) ครูผู้สอนแทนสามารถสอนแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแผนที่ได้วางไว้

5.แนวทางการจัดทำแผนการสอน

การวางแผนการสอน/การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การตีความหมายของหลักสูตร และการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรที่จะต้องนำมาจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียน ผลจากการวางแผนจะได้คู่มือหรือเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางในการสอน เรียกว่ากำหนดการสอน ประกอบด้วยลำดับกิจกรรม ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 2-7)

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง ระยะเวลาจัดการเรียนการสอน แนวดำเนินการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของรายวิชา/หลักสูตร การวัดและการประเมินการเรียนรู้ คำอธิบายในแต่ละรายวิชา ซึ่งระบุเนื้อหาโดยย่อที่ต้องให้ผู้เรียนได้เรียน ตามลำดับขั้นตอนกระบวนการที่ต้องให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้
2. ศึกษาความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบแต่ละส่วนของรายวิชาตามหลักสูตร
3. ลำดับความคิดรวบยอดที่จัดให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นได้เรียนรู้ก่อนหลัง โดยพิจารณาขอบข่ายเนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา
4. กำหนดผลที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อได้ผ่านการเรียนรู้ ความคิดรวบยอดแต่ละเรื่องแล้ว
5. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา หรืออาจพิจารณาจากกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ
6. กำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับขอบข่ายเนื้อหาสาระหรือความคิดรวบยอดจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมที่กำหนดไว้
7. รวบรวมรายละเอียดตามกิจกรรมข้อ 1 - 6 จัดทำเป็นเอกสารที่เรียกว่าแผนการสอนหรือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เป็นแนวทางในการเตรียมแผนการสอนต่อไป

แผนการสอน/แผนการเรียนรู้ (lesson plan) มักประกอบด้วย 9 หัวข้อ (สำลี รักสุทธี และคณะ. 2541: 136-137) ดังต่อไปนี้ 1) ความคิดรวบยอดหรือ สาระสำคัญ (concept) ของเนื้อหาที่จะสอน เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ (learning objective) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบตามแผนการสอนแล้ว 3) เนื้อหา (Content) เป็นเนื้อหาที่จัดกิจกรรมและต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน (instructional activities) เป็นการสอนขั้นตอนหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด 5) สื่อและอุปกรณ์ (instructional media) เป็นสื่อ และอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน 6) การวัดผลและประเมินผล (measurement and evaluation) เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการวัดและประเมินผล ว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่ระบุไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน แยกเป็นก่อนสอน ระหว่างสอน และ

หลังสอน 7)กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมที่บันทึกการตรวจแผนการสอน 8)ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา เป็นการบันทึกตรวจแผนการสอนเพื่อเสนอแนะหลังจากได้ตรวจสอบความถูกต้อง การกำหนดรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ ในแผนการสอน 9)บันทึกการสอน เป็นการบันทึกของผู้สอน หลังจากนำแผนการสอนไปใช้แล้วเพื่อเป็นการปรับปรุงและใช้ในคราวต่อไป มี 3 หัวข้อ คือ (1) ผลการเรียนรู้ เป็นการบันทึกผลการเรียนด้านสุขภาพและปริมาณทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งกำหนดในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมิน (2) ปัญหาและอุปสรรค เป็นการบันทึก ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขณะสอน ก่อนสอน และหลังทำการสอน (3) ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข เป็นการบันทึกข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เกิดการเรียนรู้ บรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนที่หลักสูตรกำหนดรูปแบบของแผนการเรียนรู้ ในทางปฏิบัติ ผู้สอนสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยควรมีจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาที่สอนโดยสังเขป กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เป็นต้น โดยทั่วไปรูปแบบแผนการสอนที่นิยมใช้เขียน มี 3 ลักษณะคือ แบบบรรยาย แบบตาราง และกิ่งตารางดังรูปที่ 20-22 (เศวต ไชโยสภาพ, 2545:42) ดังต่อไปนี้

<p style="margin: 0;">แผนการสอนที่</p> <p style="margin: 0;">เรื่อง.....เวลา.....คาบ</p> <p style="margin: 0;">วิชา.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....</p> <p style="margin: 0;">สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ชื่อผู้สอน.....</p> <p style="margin: 0;">1. สารสำคัญ</p> <p style="margin: 0;">.....</p> <p style="margin: 0;">2. เนื้อหา</p> <p style="margin: 0;">.....</p> <p style="margin: 0;">3. จุดประสงค์การเรียนรู้</p> <p style="margin: 0;">.....</p> <p style="margin: 0;">4. กิจกรรมการเรียนการสอน</p> <p style="margin: 0;">.....</p> <p style="margin: 0;">5. สื่อการเรียนการสอน</p> <p style="margin: 0;">.....</p> <p style="margin: 0;">6. การวัดผลและประเมินผล</p> <p style="margin: 0;"> 6.1 วิธีการวัดและประเมินผล</p> <p style="margin: 0;"> </p> <p style="margin: 0;"> 6.2 เกณฑ์การวัดและประเมินผล</p> <p style="margin: 0;"> </p> <p style="margin: 0;"> 6.3 เครื่องมือวัดและประเมินผล</p> <p style="margin: 0;"> </p> <p style="margin: 0;">7. กิจกรรมเสนอแนะ (ถ้ามี)</p> <p style="margin: 0;"> </p>
--

รูปที่ 20 แสดงตัวอย่างแผนการสอน เขียนรายละเอียดแบบบรรยาย

แผนการสอนที่.....

เรื่อง.....เวลา.....คาบ
 วิชา.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....
 สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญ	จุดประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	การวัดผล

กิจกรรมเสนอแนะ.....

รูปที่ 21 แสดงตัวอย่างแผนการสอน เขียนรายละเอียดแบบตาราง

แผนการสอนที่.....

เรื่อง.....เวลา.....คาบ
 วิชา.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....
 สอนวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ชื่อผู้สอน.....

สาระสำคัญและเนื้อหา

จุดประสงค์นำทาง	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การวัดผล / ประเมินผล

กิจกรรมเสนอแนะ.....

รูปที่ 22 แสดงตัวอย่างแผนการสอน เขียนรายละเอียดแบบบรรยายและมีตารางประกอบ

ก่อนดำเนินการเขียนแผนการสอนหรือแผนจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการวิเคราะห์รายละเอียดพื้นฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ความเชื่อ สภาพสังคมเศรษฐกิจการเมือง หลักการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียนและความรู้เดิมก่อนที่จะเรียนรู้เนื้อหาใหม่ จากนั้นจึง วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา /หลักสูตร ออกแบบการประเมินผลให้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลาที่สอนและสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอนควรเขียนให้สามารถดำเนินการสอนได้จริงตามที่กำหนดไว้ และควรมีการประเมินและปรับปรุงแผนการสอนทุกครั้งเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ แล้ว

บรรณานุกรม

<https://sites.google.com/site/prapasara/5-4>